

A JELENKOR NAGY VALLÁSOS ÉBREDÉSEI.

THE GREAT RELIGIOUS REVIVALS
OF THIS PRESENT TIME.

IRTA: DR. GYENGE JÁNOS.

1923

Béres Háróly könyvnyomdája Oradea-Mare—Nagyvárad.

A bűn elhatalmasodása.

„Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szereint fogjátok. [Ján 13:35.] Ez az én parancsolatom, hogy egymást szeressétek.“ [János ev. 15:12.]

Az emberiség megváltója Urunk Jézus Krisztus e szavakkal kötö lelkükre a tanítványoknak és azokon át minden ő követőinek, mint az egy közös mennyei Atya gyermekeinek az egymás iránti testvéri szeretet megőrzését. A Krisztus nevére megkeresztelkedett emberek azonban ahelyett, hogy megtartanák e parancsot és szent örökségként adnák azt tovább fiaiknak: a pogány népeket sokszorosan felülhaladó módon gyűlölködnek és tépik, szaggatják erőszakkal a testvéri szeretet krisztusi kötelekeit. Sir bennünk a lélek, ha reagondolunk arra, hogy a közelmúlt nagy világ-háboru több, mint négy éven át tartó borzalmas leviharzása alatt is, amíg a pogányság százmilliói egymást nem bántva, nyugodtan éltek a föld egész kerekiségén, addig a világ világosságának letéteményesei, a krisztusi hit követői, a keresztyén nemzetek évek hosszú során át egymást gyilkolták és fosztogatták. És a nagy vérontásra oly szomorú világot vet az a tény, hogy az emberek hozzá még Isten nevének segítségül hívásával rohantak a harcok tüzébe egymás öldöklésére s

nem átalították e borzalmas testvérharcba segedelemnyújtás végett véres kezekkel imádságaikban magát a mennyei Atyát is belevonni. De miként az ótestamentumi néphez, úgy az egymás véreből gázoló mai nemzedékhez is szólt az Úr felelete:

„Annak okáért, mikor a ti kezeiket kiterjesztitek: az én szemeimet elrejttem előttetek és habár sok szóval imádkoztatok is, meg nem hallgatlak titeket, mert vérrel vannak rakva a ti kezeitek. Mösődjatek meg, tisztuljatok meg, vigyétek el szemeim elől a ti cselekedeteitek gonoszságát, szünjetek meg a gonoszság cselekedeteitől”. [Esaías 1:15–16.]

És amint elfordítá az Úr az ő megsomorodott szívét és kegyelmét tőlünk a nagy öldöklések éveitől, éppen úgy nem az ő akarata szerinti a mai békésnek mondott állapotok sem, mert hiányzik azokból a kiengesztelődés, a megbocsátás, a testvérré fogadás szelleme.

Igen, mert hiába záródott le az emberiségnek eget-földet megrázó véres, nagy tusája, azért még sincs nyugalom, még sincsen békesség a lelkekben. A nemzetek fogcsikorgatva állanak egymással szemben ma is; a győzők rettegnek a lenyűgözött népek feltámadásától, a leverettek lelkét viszont szétrobbantóan, feszíti a bosszuvágy gyilkos gondolata. A borzalmas világégésnek ma sincsen vége, mely olyan, mint egy óriási épületkolosszus tüze, melyből látszólagos elhamvadása után is a lángok még sokáig fel-felcsapnak. A föld képe olyan ma, mint egy pihenni nehezen akaró

hatalmas vulkán, mely a messze környéket elpusztító háborgásának alábbhagyása után is még sokáig zug, morog és egyre hányja-veti ki magából a lángot, a tüzes köveket.

Mintha csak Ezékiel megszáradt tetemekkel telt lelki mezejeit látnánk magunk előtt napjainkban, olyan sivár, olyan haláltjelentőnek látszik mindenfelé az egyes emberek és nemzetek lelki állapota. Vajjon lesz-e e tetemek felett kitöltetése a Léleknek, vajjon állanak-e elő apostoli lelkű pásztorok, kik a kürt eddigi tétova, bizonytalan zengése helyett erőteljesebben, a bűn legmélyebb álmát is felriasztó hangon készek megharsogtatni az evangéliom kürtjeit? S lesz-e e zengés nyomán életrekelése a lelkeknek, fog-e még valaha széppé, békességessé lenni e sokat megsiratott szomorú, véres föld képe?

... Lesz, bizonyára lesz. A vigasztaló szó: „Ime én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” [Máté 28:20.] nekünk is szól, hiszen mi is az Ő megváltottjai vagyunk. A romokban levő világ felett megcsendül a napba öltözött, megdicsőült Krisztus kegyelmi szózata: „Ime én mindenf ujjá teszek, a szomjazónak adok az élet forrásának vizéből ingyen.” [Jelenések 21:5] Megszólal a próféta harsonája: „Vár titeket, az Úr, hogy könnyörüljön rajtatok!” [Ésaiás 30:18.]

A világ keresztyén nemzetei közül mind többen látják be ma már annak igazságát, hogy Isten nélkül, megtérés nélkül a kínok e mai poklából nincs, nem lehet szabadulás. Ennek ébredt első sorban a tudatára a föld két legnagyobb

birodalma: a 48 államot magában foglaló Észak-amerikai Egyesült Államok Uniója egyfelől, másfelől az Európánál háromszorta nagyobb területen parancsoló s 400 millió lélek felett uralkodó hatalmas angol világbirodalom. Miért is kitűzetett általuk a cél, elhangzott a jelszó: vissza Istenhez, vissza a sokszor kigunyolt, sokszor meggyalázott evangéliumhoz!

Az Istenhez térés, a megengesztelődés e mozgalmát, mint arra leghivatottabbak az amerikai és angolországi keresztyén egyházak indították meg. Munkájuk kettős irányu: elsősorban lelki megújulást, evangéliom szerinti felébredést (revival) kelteni Istennek Szent Lelke által nemcsak a két nemzet fiai között, hanem az egész föld kerekéségén mindenütt a többi keresztyén népek körében is, továbbá annak igazsága alapján, hogy „Ti pedig a Krisztus teste vagytok és tagjai rész szerint.” (I. Kor. 12:27.) „Ő az anyaszentegyház testének a Feje” (Kol. 1:18.) — lassanként eltüntetni az egyes keresztyén felekezetek által emelt válaszfalakat, ekként visszaállítani a Krisztus egyháza régi lelki egységét; Isten uralma alatt tartóssá és örökkössé is tenni a nemzetek közti jóbékességet, előkészíteni a mennyei Jeruzsálemnek a földre, a lelkekbe leendő alá szállását, az egy akol és egy pásztor országának boldogságos eljövetelet.

Tömeges lelki ébredések.

A mozgalom Amerikában az ottani nagy protestáns egyházak, a methodista, baptista, re-

formátus, lutheránus és anglikán egyházak köréből indult ki. Megalakították ez egyházak vezetői az „Amerikai Keresztyén Egyházak Szövetségi Tanácsát” [angol nyelven: „Federal Council of the Churches of Christ in America.”] Az egymásközi testvériség erősítésére nevezett egyházak lelkipásztorai elhatározták, hogy egymás templomában mint vendégszónokok kölcsönösen minél gyakrabban prédikálnak, továbbá havonként egyszer közös imaórát és közös urvaszorai istentiszteletet tartanak, amikor együttesen az Ur asztalához is járulnak. A nagykiterjedésű Unió területét munkamezőkre osztották fel s evangélizáló körutra a legnagyobb lelki és elméleti talentumokkal megáldott országos híri lelkészeiket és prédikátorikat indítják el, kiknek részére egy-egy nagy város főterén 10–15 ezer embert befogadó óriási alkalmi sátor építenek prédikálásuknak minél nagyobb tömeg által leendő meghallgatása végett. S munkájuk nyomán csodás megtérések tapasztalhatók. Amerre egy-egy ilyen evangélizáló lelkes csapat elvonul, ott mindenütt megtérés, hit, szeretet, áldás fakad a nyomában, mint ahogy nyári eső után megújul a tartós hőségtől leforrázott föld növényvilága.

De míg Amerikában inkább a tömegek evangélizálása domborodik ki, addig Angolországban sokkal jobban az egyénenkénti megtérés, a személyes evangélizálás módja van szokásban. A munka irányításában a Londonban székelő „Evangéliumi Világszövetség” [„World's Evangelical Alliance”] viszi a főszerepet, mely egyesületnek tagja lehet bármely egyház és bár-

melyik keresztyén „aki elismeri a Szentírás isteni ihletését, tekintélyét és elégséges voltát, aki hisz az egy Istenben, mint Atyában, a Krisztusban, mint Istennek Fiában, mint isteni Megváltóban és a Szent Lélekben, mely által közösségben lehetünk mindazokkal, kik a Krisztus testét alkotják.“

A szövetség munkaprogramja nagyszerű. Az anglikán vallás püspökeinek és a többi protestáns egyházak vezetőinek évenkénti konferenciája által megállapította a föld egész kerekére kihatóan a minden év első hetében tartatni szokott imahét tárgyát és bibliai vonatkozásait, ez által lehetővé teszi azt, hogy a távol Keleten és Délen működő hittérítők egy és ugyanazon bibliai rész felett elmélkedve, hiveikkel ugyanazon időben emelkedjenek imájukban Isten trónja felé, mint amikor teszik azt a műveltebb világ keresztyén népei. Ápolja továbbá e szövetség a protestáns felekezetek egyesülésének gondolatát s annak gyakorlati keresztülvitelére mindent elkövet. Ha valamelyik országban a vallások szabadsága sérelmet szenved, azonnal tiltakozik az ellen, sürgősen közbenjár az illető ország kormányánál a sérelmek megszüntetése végett és ami legfontosabb, felekezetközi nagy tanácsában programot készít s annak alapján irányítja is az angol világbirodalom, valamint a többi országok népeinek evangélizáló lelki ébresztését.

1. Ébredés Skótországbán.

A tömeges lelki ébredések, Istenhez térések közül egyik leghatalmasabb, legmegáldottabb volt az 1921-ik év őszén Eszakszkóciában elementáris

erővel megindult megtérési mozgalom, melynek középpontja Ipswich város volt. Annak mikénti lefolyásáról az Evangéliumi Világszövetségnek „Evangelical Christendom” című londoni lapjában Macpherson presbiteriánus (reform.) lelkész az alábbiakban számol be:

„Az ébredés hosszú, gondos munkával volt előkészítve. Hónapokon át készültek hozzá a város hétféle egyházainak lekipásztorai, kik az összes férfi és női evangéliumi munkások, vasárnapi iskolai tanítók, ifjúsági egyleti vezetők bevonásával ez idő alatt gyakran összejöttek közös értekezletekre és imaórákra a munka megosztás és kivétel megbeszélése végett. Mindenkinek ki lett jelölve a szerepe. A helybeli napilapok heteken át külön rovatban tárgyalták az eljövendő eseményeket; a mozik minden felkérés nélkül kizárólag erkölcsös irányu darabokat mutattak be állandóan és az egyes jelenetek közt a függöny mindig tele volt írva valamelyes figyelmeztető jelszóval, vagy felhívással, mint pl. „Ipswich város népe megindult Isten felé, ott lesz-e Ön az összejöveteleken?”

Az előkészítést végző nagy tábora a vezetőknek házról-házra járt a városban a lelkek ébresztgetése és Istenhez való irányítása végett. Megostromolni a vétekben elsüllyedt várost az evangélium fegyvereivel, kivenni onnan a hitetlenség és hűn bestiális fejedelmét a Sátánt, felépíteni a lelkekben a mennyei Atya trónját és hatalmát: ez volt a forrón óhajtott cél. Végre elérkezett az Isten Lelke kitöltésének, a nagy nyivános bűnvallomásnak és Istenhez térésnek csodás, nagyszerű hete. Harcra készen állt Krisztus minden hű köve-

tője Ipswichben, amellet Anglia sok vidékéről a legkiválóbb lekipásztorok és evangéliumi munkások jöttek a városba Isten igéje hirdetésére. Douglas Brown baptista lelkész volt a város egyik végében, Vernon Johnson kath. szerzetes a másik szélén s közöttük a különböző protestáns felekezetek lelkészei és belmissziói munkásainak a száza.

Az ébredés hetében a város 38 templomában tartottak minden este ugyanazon időben istentiszteleteket, ezenkívül istentiszteletek voltak a köztereken, a szabad ég alatt, külön a sikek és siketnémák részére, az iskolás fiuknak és leányoknak, a tanítóknak, papoknak, üzletembereknek, a munkanélkülieknek, a börtönlakóknak, a bukott nőknek stb. Ha az ember este 9 órakor végig ment az utcákon, a város lakosait egyetlen óriási hőmpölygő tömegnek látta s amint kitódultak a templomokból, úgy néztek ki, mint mikor egy hatalmas gyárnegyedből vonulnak elő a munkások. Különösen két nagy összejövetel volt elragadóan megható: egyik a Tacket utcai hatalmas templomban történt, hol Fletsher cardiffi lelkész beszéde végén kérte azokat, kik Isten Szent Lelkének megtérítő ihletését érezték, hogy lépjenek elő és fogjanak kezét vele, annak a külső jeléül, hogy magukat a Krisztus szerinti új élet folytatására elkötelezik. Mire tovább félóránál vonultak fel egymás után az Urasztala felé az emberek, ifjak, öregek, középkorúak, férfiak és nők vegyesen.

A másik hatalmas összejövetel pedig a városháza előtti nagy térségen a szabad ég alatt történt, hol a polgármester, a városi tanács, a polgárság

és munkásság vezetői élén közel 15 ezer ember jelent meg. Hatalmas erővel zendültek meg ajkaikon a bűnbánat énekei Anglikán pap mondotta az általános hálaimát, református lelkész könyörgött a város oltalmazásáért, baptista, kath., methodista, kongregacionális egyházbeli lelkészek imádkoztak az ébredés lelki áldásainak megőrzéséért. Végül Ipswich város anglikán püspöke e szavakkal zárta be a lélekemelő összejövetelt: „Alázattal és hátával foglaljuk le a várost Isten számára, utait és utcáit, magán és középületeit, iparát és kereskedelmét, gondjait, örömeit és egész közéletét a mi Urunk Jézus Krisztus örömteljes szolgálatára szenteljük.”

Ugyancsak a skótországi ébredést ismertette részletesen az angol Baptista Külmisziói Társaság nagygyűlésén a vendégelőadóként meghívott dr Donald Fraser református lelkész is, a Skót Református Szabadegyház elnöke, [Moderator of the United Free Churches of Scotland] ki előadásában elmondotta, hogy eredetileg álmodni se merték, hogy oly hosszú időre nyúló, két évig tartó legyen az 1921. év őszén megindult skót ébredési mozgalom. Őt — mondja Fraser dr — ki feleségével együtt mint hittérítő működött az afrikai Livingstonia nevű négerlakta gyarmaton, ezelőtt két évvel azért hívta haza Skóciába a saját egyháza, hogy több hittérítő társával együtt járja be Skótország fontosabb vidékeit és előadásokat tartva igyekezzék egyrészt adományokat gyűjteni a pogányok közt folyó hittérítői munka támogatására, másrészt a háboru alatt nagyon megfogyatkozott misszionáriusok pótlása végett a különböző protestáns vallásu ifjabb lelkészeket

rábírni a pogányok közötti hittérítői munka vállalására. Dr Fraser derekasan megfelelt a rá bízott feladatnak. Maga köré gyűjtött 42 hittérítőt és azok segítségével hozzá fogott ezelőtt két évvel nagyszerű terve keresztülviteléhez. Az egész országot körzetekre osztva kezdték meg a lelkeket felrázó evangélizálást. Azt hitték, hogy munkájukat néhány hónap alatt befejezhetik, de amint Isten Lelkétől ihletett hatalmas építő beszédeikkel leérték annak a közönyösnek és hitetlennek tartott skót nép lelkéhez, egyszerre boldog csalódásra ébredtek. Azt tapasztalták, hogy a vád nem egészen felel meg a valóságnak, mert az a néplélek nagyon gazdag az Isten iránti vágyakozásban, csak el kell találni a hozzá vezető utat és érteni kell ahhoz, hogyan kell szárnyat adni ez Istenhez törő vágyakozásnak, vagy hogyan kell a közöny jegét a szivekről felolvasztani.

Munkájuk hire, nagy sikere napról-napra annyira nőtt, hogy eleget óhajtva tenni az ország minden részéből megnyilatkozó hívásoknak, az eredetileg néhány hónapra tervezett munkát csak két év múlva tudták befejezni. Meglátogattak ezalatt 60 várost és körzetet, 300 előadást tartottak, külmisziói célra rengeteg pénzt gyűjtöttek és felhívásukra 280-an jelentkeztek, férfiak és nők vegyesen, kik késznek nyilatkoztak a misziónáriusi iskolákban leendő kiképzetésük után, mint hittérítők a pogányok között az evangélium ügyét szolgálni.

2. Angolországi ébredések.

A „Bizonyság-hete”.

E csodás siker láttára az „Evangéliumi Világszövetség” nagytanácsa a következő tavaszon elhatározta, hogy az 1922. év pünkösd hetében egy, az angol világbirodalom egész területére kiterjedő hatalmas lelki ébresztést indít meg az összes protestáns felekezetek lekipásztorai és evangéliumi munkásai bevonásával. E hetet a Krisztusról teendő bizonyoságtételről eleve „Bizonyság-heté”-nek [Week of Witness] nevezték el.

Az e tárgyban összehívott előzetes értekezlet báró Griffith-Boscawen angol földművelésügyi és hajózási miniszter elnöklete alatt Londonban tartatott meg. A miniszter, ki egyébként az anglikán egyház egyik kiváló vezérférfia, megnyitó beszédében többek közt a következőket mondotta :

„A háboru oka nem a keresztyénség volt, hanem előidézte azt a keresztyénség hiánya. A háboru elején a borzalmak között mutatkozott ugyan némi lelki ébredés, de ez lassanként mindjobban alább hagyott s a békekötés utáni mai állapotok, a házi istentiszteletek elhanyagolása, a templomok üressége, az emberek vágya a tobzódó mulatozások után, a gyöngék elnyomása, a minden téren fejét felüti reakció: mindmegannyi sötét bizonyosságai a teljes vallási közönynek és hitetlenségnek. Igaz, hogy e tekintetben első sorban az egyházakat terheli nagy mulasztás, mert

az egyházak vezetői az utóbbi évtizedekben közönybe és formalizmusba süllyedtek, idejük nagy részét nem a hívek, a családok közti buzgó lelkipásztori munkának szentelték, hanem arra törekedtek, hogy az egyházi törvények szigorú betartásával az egyház külső igazgatása terén minél pontosabb hivatalnokokká legyenek. Walesből való vagyok — mondá a miniszter — hol örökös dogmai harcoknál, hitvitáknál egyebet nem hallottam egész életemben s az embereket az egyházakhoz csupán az egyházi adójuk és a parochiális tanács választásának ügye kötötte. Az egyházak tagjainak és vezetőinek ma egy új reformáción, az életük erkölcsi újjátételén kell keresztülesniök.

Utána a presbyteriánus [református] egyház képviselőjében dr. Gillie lelkész beszélt a ker. hit nemzetközi kapcsolatain át Isten uralmának a szivekben, a megromlott világban való kiépítéséről és annak szükségességéről. Fullerton baptista lelkész beszédében arra adott választ, hogy miért kell a Krisztus iránti hitről és a megtérésről való bizonyágtételt egyetlen hétre a pünkösdi „Bizonyosság-heté”-re szorítani, holott pedig a ker. ember egész élete a Jézus Krisztusról való állandó bizonyágtetésben kellene, hogy lefolyék.

„A nap — mondotta Fullerton — sugárözönével melegséget áraszt az egész teremtett világra, de ha sugarait gyűjtőlencsén át egyetlen hely irányában összpontosítjuk, akkor fokozottabb melegséget ad, sőt lángra is gyújtja a könnyen gyújtható tárgyakat. Így vagyunk a lelkek felett ragyogó isteni kegyelem napjával is. Ha annak sugarait a pünkösdi Lélek kitöltésének hetében

kiváltképpen a szivek felé irányítjuk, akkor feltétlen lánggra fogja gyújtani sok emberben a hitet, hogy mint egykor a Mózes felgyult csipkebokrán, úgy az ekként lánggra gyult szivekben is megjelenhessen és beszélhessen az Ur.

Dr Chadwick methodista lelkész mondá:

„Van 70 tanítványom, kik evangélistákká lesznek kiképezve. Ezek a mult nyáron evangélizáló köruton voltak. Kiküldtük őket kettesével mindenfelé Angliába, úgy, ahogy azt Krisztus a Máté evangéliuma X. részében előírja: „Ne szerezzetek aranyat, se ezüstöt, se pénzt a ti erszényetekbe, se utra való táskát, se két ruhát, se sarut, se pálcát: mert méltó a munkás az ő táplálására.“ Hat hétfőig voltak uton és bár üres zsebbel indultak el, mégis mindig volt mindenük elegendő mértékben, az Ur igérete szerint. Predikáltak mindenfelé, hol megfordultak; többek közt bejárták Anglia bányavidékeit, hol a bányászok ezreinek hirdették Istennek igéjét. Mindenütt e szavakkal köszöntöttek be: „Mi a Cliff-kollégiumból valók vagyunk, zarándok evangélisták. Chadwick lelkész ur küldött ki bennünket az evangélium hirdetésére.“

A felekezetek említett képviselőinek felszólalásai után az itt következő felhívást fogadták el egyértelemmel:

„Felhívjuk a világon élő összes keresztyén testvéreinket, hogy segítsenek a pünkösd vasárnapjával kezdődő hét alatt a Jézus Krisztusról való személyes, egyénenkénti bizonyoságtételnek új korszakát megalapítani. Az egyházak eddig csak tömegtanításra főrekedtek, hiányzott munká-

jukból a lelkek egyéenkénti evangélizálása. Hogy a keresztyénség első századaiban a Krisztus vallása oly gyorsan terjedhetett, annak a magyarázata az, hogy a tanítvány azonnal tanítványkeresővé vált és minden megtért lélek mások megtérítőjévé. Mi elhagytuk ezt a módszert, melyre pedig okvetlenül vissza kell térnünk. Pünkösöd vasárnapja a Szent Lélek legelső kitöltetésének emléknapja. Tegyen mindenki fogadalmat, hogy e napon az elveszésnek indult lelkek közül legalább egyet visszavezet a Jézus Krisztushoz. Kezdjük el a munkát családi otthonainkban, kezdjük el legközelebbi barátaink és ismerőseink körében, legyünk készek meghallani a Lélek szavát, mit az Filephez intézett: „Járulj oda és menj közelebb a szekérhez!” [Ap. Csel 8:29.]

A felhívást az anglikán egyház főpapjai, a canterbury és dublini érseken kívül 9 püspök írta alá, továbbá aláírták a skót ref egyházak mindkét csoportjának elnökei, a baptista egyházak szövetsége nevében dr Carlyle elnök és dr Shakespeare főtitkár, a presbyteri egyházak megbízásából Macgregor elnök, valamint a methodista és kongregacionalista egyházak elnökei, a pogány népek közt működő hittérítő társulatok vezetői, az angol Bibliatársulat elnöke stb. Körlevelekben és újságok által felkérték az egyházak és missziók lelki munkásait, hogy a tent közölt felhívást Pünkösöd vasárnapján mindnyájan olvassák fel a szószékről és kövessenek el alapos előkészítő munka után mindent a lelkek felrészására és Istenhez való vezetésére.

Tulhaladja e füzet terjedelmét annak ismeretése, hogy a Pünkösdi „Bizonyosság hete” mily csodás átalakító hatással volt lelkipásztorokra és hívekre egyaránt. Azok a lelki örömtől sugárzó sorok, melyekkel beszámolnak a hitközségek vezetői a különböző egyházi lapokban a munka lefolyásáról és eredményéről, megragadóan szép bizonyosságai annak, hogy a felhívás milyen szükséges és Istentől milyen megáldott eredményű volt.

Az „Evangéliumi Világszövetség” vezetői, hogy megismertessék az angolországi ébredés gazdag áldásait, más országokkal is és a többi ker. népeket is hasonló lelki újjászületésre serkentsék, bejárták az 1922. évben Olasz- és Svédország protestáns egyházait. Rómában a Vatikánnal szemközt épített gyönyörű valdens prot. templomban, Stockholmban pedig Bernadotte svéd kir. herceg jelenlétében a mintegy 3000 lelket befogadó Immanuelskyrkán nevű hatalmas baptista imaházban tartottak lélekemelő istentiszteleteket és buzdító konferenciákat.

3. Ébredés Eszt-, Finn- és Oroszországban.

Az angolországi lelki ébredés csodás kövételre talált a Balti tenger melletti Esztországban is. A kis ország lakói tulnyomó részben a lutheránus valláshoz tartoznak. Papjaik a németországi theologiai főiskolákban tanultak, hol alig tanították egyébre őket, mint a biblia agyon kritizálására. Nem is hoztak haza magukkal lelkükben sok hitet, hanem annál több kételkedést a Krisztus feltámadásáról, csodaételeiről, isteni mivoltáról stb.

Amilyen erőtelen volt a hitük, olyan volt predikálásuk és annak következménye is. Az egyháztagok lassanként teljesen elmaradtak a templomok látogatásától és hitetlenségbe, istentagadásba süllyedtek. Így éltek, ekként szenvedtek, míg Isten az Ő Szent Lelke által fel nem támasztá köztük a bűnbánatot, a megtérés utáni szent vágyakozást. Az ébredés megindítója a Kegel városbeli baptista egyház lelkipásztora Podin Ádám volt, ki faluról-falura s városról-városra járt, hogy a lelkeket Isten igéje által felrázza a bűnnek álmából. Úgy őt, mint követőit eleinte üldözték a hatóságok; megláncolták és bebörtönözték valamennyiüket, a külállamok közbenjárása azonban az üldöztetéseknek véget vetett.

A megtérési mozgalom lassanként átcsapott a lutheránus egyházba is és ma már tekintélyes azoknak az esztországi lutheránus papoknak a száma, kik megtért lélekkel, új erőre kapott hittel, nagy lelkesedéssel vetették rá magukat az eszt nép evangélizálására. Az Evangéliumi Világszövetség lapja az Evangelical Christendom egyik számában az eszt nép lelki ébredéséről ezeket írja Podin lelkész:

„Az Úrnak gazdag áldása van munkáinkon. A lutheránus és methodista lelkészekkel együtt körzetenként előkészítő konferenciákat tartunk és azokon állapítjuk meg egy-egy vidék evangélizálásának a munka programját. Kegelben a történelmi multu ősi lutheránus templomban evangélikus és methodista lelkészekkel közösen hirdettük a megtérés evangéliumát, miközben az egyesített 150 tagu énekkar adott elő a lelkeket égis

ragadó szebbnél-szebb karénekeket. Istentisztelet végeztével az öreg lutheránus lelkész buzgó imádságban mondott hálát Istennek, hogy minket a lelkek felébresztésére ide elküldött. Következő héten egy másik városba mentünk, hol a templomok szűk volta miatt a hatalmas városi színházban tartottunk evangélizáló összejöveteleket, mely szorongásig telt meg minden alkalommal sóvárgó lelkekkel. Megjelentünk az egyetemi városban Dorpatban is, hol a 2500 lelket befogadó nagy baptista kápolna naponként háromszor telt meg szorongásig hallgatósággal, esténként pedig hat más prot. templomban hirdettük Isten örökéletet adó beszédét. Tegnap voltam az igazságügyi miniszteriumban, — írja egyik levelében Podin lelkész — hogy a rabok közötti misszióra engedélyt kérjek. A miniszter lekötelező nyájjassággal fogadott és olyan irást adott, mely szerint az ország bármely börtönébe minden további más engedély nélkül bármely időben szabadon beléphetek.“

Az evangélium kigyult, feltörő világa áttörte a bűn sötétségét Európa északi és keleti részében is Finnországban olyan egyetemes a bűnbánat és vágy az Istenhez való megtérésre, hogy a finn kormány az evangélizáló munka megkönnyítése végett a lelkészek, evangélisták és ifjusági egyleti munkások részére az ország összes vasútvonalain teljesen szabad, ingyenes utazást biztosított.

Az istentagadásba merült nagy orosz Szovjet-birodalom 120 milliónyi lakosai is kezdenek ébredezni. Két hatalmas kéz látszik megmentésre leereszkedni közülük: egyik az anglikán egyház keze, mely összefogva a keleti orthodox egyház-

zal Szibérián át készül felkeresni és kiszabadítani a hitetlenség guzsa által megkötözött lelkeket, másik kar messze nyugatról, a távoli Amerikából nyulik át hozzájuk, a hatalmas Unio keze, mely áldást jelent a szegény meggyötört orosz népre testileg és lelkileg egyaránt. Testileg, mert adja a mezitelenek számára a ruházatot, az éhségtől kintottaknak a kenyeret és áldást jelent lelkileg is, mert utat készít az evangéliumnak a szivekbe való eljutásához. A szovjetkormány nem szívesen látja az orosz nép lelki felébredését, a püspöki szervezetű régi orosz egyházat ma is azért üldözi, mert azt hiszi, hogy a cárizmust akarja visszaállítani. A protestáns egyházak közül legszívesebben a baptista egyháznak engedik Isten igéje szabad hirdetését, mint amely egyházzal úgy tartják a szovjetvezetők, hogy különösképp demokratikus szervezetével legkevésbé veszélyeztető a mai orosz kormányzás államrendjét. És az Amerika által támogatott baptista egyház hatalmas eredményeket is ért el missziójával, mert a háboru előtti 300 ezernyi lélekszámhoz képest több mint két millióra emelte híveinek a számát Oroszországban, ami egyben annak is fényes bizonyossága, hogy mily mohó ott a lelkekben a vágy a hitetlenség poklából való kiszabadulásra.

4. Lelki ébredés Magyarországon.

A történeti igazságnak esnék azonban a rovására, ha nem szólnánk külön a három évvel ezelőtti Magyarországon, a református egyházban megindult ébredési mozgalomról is, melynek ve-

zérei az idősebb nemzedékből dr Szabó Aladár budapesti lelkész, a fiatalabb generációból pedig Forgács Gyula volt péceli, jelenleg sárospataki lelkipásztor.

A magyar ébredés előkészítői Budapest különböző belmissziói egyesületei voltak, melyeknek tagjai kitartó imával és odaadó lelki munkálkodással buzdították évek hosszú során át úgy az egyháztagokat, mint a lelkipásztorokat a református egyház lelki újjátételére. De sajnos, előbb egy nagy nemzeti katasztrófának kellett jönni, hogy félreértett munkájuk megértésre találjon.

És miként Izráel hajdani főpapjai a nagy nemzeti áldozások ünnepén először önmagukat tisztították meg s mielőtt a Jehova szentélyébe léptek volna, előbb önmagukért mutatták be a bűnbocsátó áldozást, akként a magyar ébredés lelkipásztori vezérei is előbb önmagukat vizsgálták meg, töredelmes imádkozások, bűnbánati éneklések s a lélek mélyéről fakadó fogadalmak közt önmagukon élték át a lelki ébredés, a Krisztussal való benső összekapcsolódás csodás jelenségét. Az 1920. év augusztus havában tartott négy napos péceli konferencia, melyen három amerikai magyar ref. lelkész is megjelent, fordulópontot jelent a magyarországi ref. egyház történetében. Itt kapta a Lélek kitöltését a magyar református Sion 34 lelkésze. Írásba foglalt programot fogadtak el, melyben fogadalmat tesznek a Jézus Krisztus evangéliumának híven és lelki tisztasággal leendő szolgálatára, a gyülekezetek ébresztésében egymás testvéri látogatására és támogatására; pontokba foglalták a hiterősítést.

célzó munkaágak sokféleségét, végül határozatba vették, hogy a lelkészeket, tanítókat, presbytereket, az egyház világi vezetőit és gyülekezeti munkásokat nyilvános kerületi értekezletek és kurzusok tartása által fogják a ref. egyházra életkérdéssé vált ébredési mozgalomba belevonni.

A konferencia a péceli egyház 400 embert befogadó gyönyörű evangélizáló termében folyt le. Akik ott voltak, mindnyájan úgy beszélnek róla, mint a Krisztussal való lelki találkozás és egy életre való összekapcsolódás csodás színhelyéről. A konferenciának sok megható mozzanatát jegyezték fel, de legmegindítóbb, a jelen voltak lelkét egész az édig ragadó jelenet az volt, mikor az írásos fogadalom és program felolvasása után felzendült az ajkakon az ének s Istennek szolgálói szemükben a bűnbánat és öröm könnyeivel, arcukon a pünkösdi Lélek tüze által fakasztott lelkesedés pirjával zsoltáréneklés közt járultak sorban az asztalhoz és aláírták a magyar lelki ébredésnek azt a nevezetes evangéliumát, melynél a 400 éves múltu magyar ref. egyháznak alig van fontosabb okmánya.

A péceli összejövetelt követőleg Magyarország különböző részein nagyon sok helyen tartottak evangélizáló konferenciákat az ébredés zászlóját kezükbe vett lelkes vezérek.] Ezek

] Nem tévesztendő össze a lelki ébredés ügye a politikai ébredés munkájával, melyhez az evangélium munkásainak nemcsak hogy semmi közük sincs, sőt azt az alkalmazott elvek és eszközök szeretetlen volta miatt a legnagyobb mértékben el is ítélik.

közt méreteiben leghatalmasabb az 1921 aug. 23–25. napjain tartott kunhgye si volt, melyen 140 lelkész és nagyszámu presbiter vett részt az ország minden részéből. Az itt hozott határozatokat emlékiratba foglalták s azt küldöttség élén 1921 szept. 28. án lelkes beszéd kíséretében adta át Forgács Gyula a Budapesten üléselő Konvent elnökségének.

A péceli kis csapat reformáló programját a magasabb egyházhatóságok közül elsőnek a dunamelléki egyházkerület tette magáévá, mely új püspöke, a belmissziói ügyet szíven viselő nagytudományu Ravasz László dr. elnökle alatt 1921. év őszén tartott gyűlésében megalakította az egyházkerületi belmissziói bizottságot s kimondották, hogy ezután az évenként kétszer tartatni szokott egyházmegyei gyűléseken kevesebb időt fognak szentelni a közigazgatási ügyeknek, hanem inkább a lelki ügyek tárgyalásával fogják a gyűlések ideje nagyobb részét lefoglalni, amikor is szeretetteljes, tanácsoló, jóakaratu megbeszéléseket folytatnak az egyes gyülekezetek evangélizálásánál alkalmazott eszközök és módok felett, avagy a munka végzése közben felmerült akadályok mikénti elsimitása ügyében. E gyűléseken az e célra választott belmissziói előadó részletesen számol be személyes tapasztalatai alapján az egyes gyülekezetek hitéletéről. Ugyanigy lesznek átalakítva a kerületi gyűlések tárgyalásai is, melyeken az egyházkerületi belmissziói bizottság előadója az egyházmegyei előadóktól bekért adatok alapján mindenkor tiszta képet tár fel a kerületben folyó evangélizáló munka eredményei-

ról. Elrendelte a kerület a belmissziói bizottság által kiadandó füzet utmutatása alapján a gyülekezetekben az egyházi fegyelem életbeléptetését, az egyháztalok törzskönyvezését, ajánlotta az önkéntes egyházi adózás életbeléptetését s az egyháztalok részére a péceli mintához hasonlóan nyomtatott egyháztalosi könyvecske kiszolgáltatását. Tervbe vétetett továbbá utazó evangélista lelkeszek beállítása, kik az egyes gyülekezetekben az evangélizáló munkaágak, mint imaórák, bibliaolvasókörök, vasárnapi iskolák, ifjúsági egyletek, betegek látogatása, szegényügy, iratterjesztés stb. beállításában és vezetésében a lelkeszeknek segítségükre és tanácsolásukra legyenek. Így választatott meg utóbb a dunamelléki kerület utazó belmissziói lelkeszév a kiváló Szabó Zsigmond, míg a 100,000 református lelket magában foglaló hatalmas budapesti református egyház a diákszövetségi munkában világszerte ismert, mély tudományú író ifj. Viktor Jánost választá meg belmissziói lelkeszévül.

A földkerekség keresztyéneinek eme csodás megmozdulását látva, koszorus költőnk Vörösmarty Mihály jövöbe látó gyönyörű szavai jutnak eszünkbe:

Egy új irány tör át a lelkeken:
A nyers fajokba tisztább érzeményt,
Gyümölcsözőbb eszméket oltani,
Hogy végre egymást szívben átkarolják
S uralkodják: igazság, szeretet.

Küzdelem a keresztyén felekezeteknek egyetlen egyházban leendő egyesítéséért.

„Kérlek pedig titeket Atyámfiak, a mi Úrunk Jézus Krisztusnak nevére, hogy mindnyájan ugyanazon egyet szóljatok és ne legyenek ti köztetek hasonlások, de legyetek egybekötöttetek, egy akarat és egy értelem által. Ime mindenitek ezt mondja: én Pálé vagyok, én pedig Apollosé, én a Kéfásé, én a Krisztusé Vajjonrészekre osztatott-e a Krisztus? Ti a Krisztuséi vagytok, a Krisztus pedig az Istené.“ [I. Kor. 1: 10–13. és 3. r. 23. v.]

Amikor a Krisztus nevét viselő ker. felekezetek vezetői e rombadőlt mai világ ujjaépítése felett tanácskoznak a háboru megszűnte után legelőször összejöttek, tisztán állt előttük annak a szomorú igazsága, mely szerint e szerencsétlen embervilágnak ily szörnyű sorsra jutásában maguk a ker. egyházak a hibásak; hibásak, mert a felekezetieskedés által részekre szaggatják a Krisztust, mert mindenik azt hiszi és hiteti el tagjaival, hogy kizárólag az ő hiveinek közösségében él az Údvözítő, hogy az ő közösségük a lelkeket egyedül üdvösségre vezető szenteknek egyessége. Belátták, hogy a gyűlöletet tenyésztő emez örökös vallási vetélkedéssel egyszer már gyökeresen szakítani kell és vissza kell állítani a Krisztus egyházának minden hívő lelket magában foglaló régi egységét.

Ennek a méreteiben és következményeiben

annyira gyönyörű célnak az érdekében ajánlták fel szolgálataikat azok az anglikán vallásu protestáns püspökök, számszerint 252-en, kik az 1920. év július havában a londoni Lambeth-palotában a világ minden részéből egybe sereglettek, hogy tanácskozzanak e szerencsétlen rommá lett világ mikénti lelki ujjáépítése felett. A hatalmas kongresszuson megrendítő szavakkal ecsetelték azt a lelki-testi végtelen nagy nyomort, amit a több mint négy éven át tartó borzalmas öldöklés hozott az emberiségre. Megállapították, hogy a világ e rettenetes hitbeli és erkölcsi lesüllyedéseért első sorban a ker. nemzeteket terheli a felelősség sulya s azok által magát a ker. egyházat is, mely elvilágiasodott gondolkodásával, a Krisztus testét képező egyetemes apostoli ősi egyház részekre szaggatásával s a felekezeti korlátok felállításával nagyban hozzájárult a gyűlölködésnek az emberi lelkek között való kifejlésztéséhez és megerősítéséhez.

Sötét színekkel vázolták a pogány népek közötti hittérítői munka elakadását is, melyet előidézett egyfelől az a bűnös cselekedet, hogy a keresztyén nagyhatalmak gyarmati csapataik által a pogányok százezreit vitték a keresztyének öldöklésére, miáltal a szeretet krisztusi vallásába vetett hit erejét rendíték meg a lelkekben; de hozzájárult a hittérítői munka elakadásához az is, hogy egy és ugyanazon pogány nép között 5-6-féle ker. felekezetnek működnek a misszionáriusai, kik a Krisztus egyházáról vallott különböző felfogásaikkal és tanításaikkal teljesen zavarba hozzák a pogányokat a ker. vallás felvéte-

leben és követésében. Ezzel szemben az Izzlam vallás, a maga egységes hitrendszere folytán, főleg Afrikában olyan hatalmas erőre kapott napjainkban, mint amaz első időkben, amikor bevonulását tartá Mohameddel a világba. A kairói óriási mohamedánus papképző iskolában állandóan 15-ezer fanatikus ifju tanul, kik szétmenve Afrika országába, nemcsak az eddig érintetlen pogány népek közt hódítanak tanaikkal veszedelmes gyorsasággal, de rávetették magukat immár a ker. hittérítők munkamezejére is és félelmetes versenytársaknak bizonyultak a ker. hittérítőkkel szemben.

A püspökök konferenciája, amikor szomoruan ismerte el e megállapítások igaz voltát, határozatlanlag kimondotta, hogy kívánatosnak tartván a Krisztus egyháza ősi egységének és egyetemeségének helyreállítását, felhívást intéz első sorban a világ összes prot. egyházaihoz avégből, hogy a felekezeti válaszfalak lassu megszüntetésével has-sanak oda, hogy okos, tapintatos, szeretetteljes eljárással az egyház szervezeti és hitbeli egy-sége a biblia alapján előbb a prot. felekezetek közt állittassék helyre s amennyiben lehetséges, későbbi időkben a kath. egyházzal való egyesülés is kimondassék.

Az egyesülés alapját a biblia tanítása ké-pezné és annak az elvnek a kimondása, mely szerint mindazok, kik a Szentháromság nevében meg voltak keresztelve, a Krisztus testét képező egyetemes egyház tagjaiul tekintetnek.

A cél gyakorlati megvalósítását mindjárt el is kezdték és ma is folytatják nagy lelkesedéssel saját területükön belül Amerika és az angol világ-

birodalom prot. egyházai, melyek a „Hit és Rend” [angolul „Faith and Order”] című e célra alakult világszervezetükkel mindenfelé hatalmas gyűléseket és előadásokat tartanak a hitegység és közös egyházi szervezet kiépítése érdekében. A munka bár lassan, de mégis halad előre. Azok között az egyházak között, melyek nem püspöki szervezet alapján állanak, könnyebb az egymással való egyesülés kimondása, de sokkal nehezebb ez egyházaknak a püspöki vezetés alatti egyházakkal való egyesülése, miután az utóbbiak szeretnék kötelezőleg elfogadtatni a püspök egyházi uralmát a többi prot. felekezetekkel is, amibe viszont ezek nem hajlandók belemenni, mert nem akarják elhagyni eddigi demokratikus szervezetüket, mely a gyülekezeti önkormányzás szabadsága elvén épült és nem akarják elismerni helyesnek a püspöki egyházak ama tanítását, mely szerint a lekipásztorok felavatása kizárólag a püspök jogkörébe tartozik, mit az kézrátétel által egyedül jogosult végezni.

E nehézséget látva mindkét csoport megelégedett azzal, hogy egyelőre a közös elvi alapon állók fogják keresni az egymással való egyesülést: a püspöki szervezetűek a püspöki szervezettel bíró többi nem katolikus felekezetekkel, a presbiteri és gyülekezeti önkormányzás elve alapján állók pedig egymással. E helyesebb felfogásnak még is lett már eddigelé az az eredménye, hogy az anglikán püspöki egyháznak sikerült a szervezeti egyesülést kimondani a különben függetlennek maradó önálló következő nemzeti egyházakkal: a püspöki és érseki vezetés alatt levő svéd

lutheránus egyházzal, továbbá az egymillió lelket magában foglaló s a pápát el nem ismerő ugyan-csak püspöki szervezetű cseh kath. új huszita egyházzal, végül 1922. év decemberében a konstantinápolyi, moszkvai, antiochiai, jeruzsálemi és alexandriai pátriarchák által az ezek fennhatósága alatt levő gör. kel. orthodox nemzeti egyházakkal. A dogmai merevség úgy látszik, ma még távol tartja ezeket az egyházakat a nem püspöki vezetés alatt álló prot. egyházakkal való egyesülés ki-mondásától, a vezetők azonban érzik a felelősség sulyát s legalább áthidalni akarják az elválasztó-űrt azzal, hogy templomi szószékeikre vendég-szónokok gyanánt időnkint a methodista, baptista, református és más prot. egyházaknak egy-egy országos hírű lelkészét hívják meg predikálni.

A nem püspöki uralmon épült Wesley-féle methodista, a baptista, a presbiteri református és az u. n. kongregációnális ¹⁾ egyházak között természetesen egészen más az érintkezés mikéntje. Ezek az egyházak Amerikában, Angliában, Svájcban, Olasz-, Német-, Cseh- és Franciaországban a legnagyobb testvérieségben élnek egymással. Lelkészeik, mint vendégszónokok, kölcsönösen egymás templomaiban predikálnak, közösen rendeznek a lelkiébredés felkeltése végett evangélizáló-előadás sorozatokat, amikor, mint egy hatalmas

¹⁾ Kongregációnális egyház nem más, mint a kálviniá-
tanokat követő ugynevezett independens, vagy másként puritán
felekezet, melyben az egyház kormányzásában az egyes gyüle-
kezetek egymástól függetlenek és mindenik hitközségben
kizárólag az illető gyülekezet egyeteme intézi az egyház veze-
tését. Kongregáció annyit jelent, mint gyülekezet.

egyetlen család tagjai, mindnyájan az Urasztalához is járulnak. Egyik-másik helyen a gyakori közös lelki munka már e felekezetek egyesülését is meghozta, így pl. Kanadában, hol legutóbb a methodista, a kongregacionális és a presbiteriánus vagy másként református egyházak mondták ki az egyetlen egyházzá való egyesülést, melynek „Kanadai Egyesült egyház” [angolul „The United Church of Canada”] lett az új címe. Az új szövetséges egyházba belépő mindhárom felekezet megtartja istentiszteletében a régi formákat, csupán az egyházigazgatás szervei lesznek közösek s az azok élén álló elnökök, ugynevezett moderátornak a hivatala időnként új választás alá esik.

Az „Evangelical Christendom” című lap e három prot. felekezet egyesülésének alapelveit következőkben közli:

Hisszük, hogy az ó. és új-testamentum Istentől ihletettek és a hit és élet egyedül csálhatatlan törvényeit tartalmazzák; hisszük, hogy azok az isteni kegyelem kijelentésének hithű gyűjteményei és a Krisztusról való igaz bizonyágtételek. Hisszük és valljuk, hogy az Úr Jézus Krisztus az egyedüli Közbenjáró Isten és emberek között, ki Istennek örökkévaló Fia lévén, érettünk emberekért és a mi váltságunkért teljesen emberré lett, fogantaték Szentlélektől, született Szűz Máriától. Nekünk megjelentette az Atyát az ő beszéde és Szent Lelke által és tökéletesen megismertette Istennek akaratát. A mi megváltásunkért betöltött minden igazságot, tökéletes áldozatul adá magát a kereszten, eleget tett Isten igazságosságának és kien-

gesztelte Istent a világ bűneiért. Feltámadt a halálból és felment a mennybe, hol szüntelen közbenjár érettünk. Hívei szívében örökké lakozik, felettünk és bennünk minden az Ő uralma alá vettetett, melyért neki szeretetet, engedelmisséget adunk s imádjuk Őt, mint Prófétát, Főpapot és Királyunkat.“

„Mit cselekedjünk Atyámfiak férfiak? — Térjete meg!...“

[Ap. Csel. 2: 37—38.]

Ha az emberiség történelmét tanulmányozzuk, mintegy törvényszerűen megisméltendő igazsággént áll előttünk ama jelenség tapasztalása, hogy nagy hitetlenség és erkölcsi süllyedés után rendszeren nagy lelki ujjászületés, a bűn és gyűlölet fogságából szabadulni vágyó lelkeknek egyetemes felébredése és Istenhez térése szokott bekövetkezni. Így látjuk ezt az ótestamentumi népnél, így tapasztaljuk a keresztyénség történetében is. Azok a földkerekség minden részéből ma feltörő bűnhánatteljes lelki megmozdulások bevezetői s egyben igazolói annak, hogy az emberiség egy nagy lelki megújulás korszakának áll a küszöbén. Nyilvánvalóvá lett mindenki előtt, hogy a fegyverek millióinak gyilkoló tüze azzal a világháborúban kioltott tízmillió emberi élettel végeredményben nemhogy megnyugtatóbb békét és tökéletesebb igazságot nem hozott a földre, sőt még vadabbá tette az embernek embertársától való iszonyatát. Itt igazi gyógyulást ennek a be-

teg, kétségbeesett lelki emberiségnek a számára csak az hozhat, hogy ha a gyűlölet eddigi gyilkoló nyelve helyett más nyelven, a lelkek testvériségét egyedül kifejezni képes új nyelven, a szeretet krisztusi nyelvén fognak az emberek egymással érintkezni, ha Jézus Krisztuson keresztül keresik az egymással való kibékülést. Ennek, a lelkek testvériségére építendő Krisztus szerinti új békének a kiküzdésére elsősorban a ker. felekezetek hivatottak, feltéve, hogy egymással szemben félreteszik az eddigi féltékenykedést, gyűlöletet és Isten s emberek előtti borzasztó felelősségük tudatában közös munkával sietnek megmentésére a rombadőlt világnak. De ennek előfeltétele az, hogy az egyház maga is tisztuljon meg és ne keresse a világ előtti népszerűség hajhászásából a világ hünyös felfogásával való megalkuvást. Jól jegyezze meg egyik beszédében a chelmsfordi anglikán püspök: „Az egyház mindig népszerűségre törekedett e világ előtt s e cél elérése végett sokszor kiegyezett e világ hünyös felfogásával és rendjével, pedig neki e népszerűségre szüksége nincs, hanem egyedül arra, hogy a Mestert kövesse. Ahova az apostolok mentek, — mondja Chelmsford püspöke — ott minden e világ szerint jónak látszó dolog fel lett forgatva általuk. „Ezek azok a férfiak, kik a világnak állapotát felforgatták” [Csel. 17:6.] — e váddal illették a hatóságok előtt egykor a ker. hit thessalonikabeli ellenségei is az apostolokat.“

Pedig így kell cselekedni ma is. Fel kell forgatni ma is a krisztusi tanok letéteményesének

a ker. egyháznak e világ sátáni rendjét, mely a gyűlöletre és egymás letaposására van építve; ki kell ostromolni földi birodalma várából a sötétség gyűlöletet, bünt, vért lehellő fejedelmét, a Sátánt, hogy újból bevonulhasson e gyászos, elsülyedt embervilágba teljes dicsőséggel a minden egyenetlenséget egyenessé, minden göröngyöt simává tevő Jézus Krisztus és minden test meglássa az Istennek szabadítását. [Luk. 3: 5—6.]

Olyan időkben élünk, hogy Jézus szavai szerint szólva még a háztetőről is prédikálni kell az evangéliumot. A bibliában el van beszélve, hogy midőn Jósue az amalékítákkal harcolt, Mózes egy dombon állva ég felé kitért kezekkel imádkozott szüntelen Istenhez a győzelemért s amíg bírta ereje az imára kiterjesztett merev kéztartást, addig az ellenséget Izráel fiai ütve-vágva lépésről-lépésre szorították vissza, de amint a kimerültségtől fáradtan hanyatlani kezdtek Mózes imádkozó karjai, a zsidó nép harci kitartása is gyöngülni látszott, úgy, hogy Áronnak és Hurnak kellett odaszaladni és kezeikkel alátámasztva tartani Mózes imádkozó karjait egész a napnyugat leszálltáig, miglen az Ur a teljes győzedelmet meg nem adá. [II. Mózes 17: 10—12.] A keresztyén egyház lelkipásztorainak, igehirdetőinek is, ha biztosítani akarják a Sátán leveretését, szükségük van arra, hogy minél többször, minél odaadóbban imádkozzanak az Ur előtt Isten szent Lelke kitöltéséért, a hitnek a hitetlenség, a szeretetnek a gyűlölet felett való diadaláért és szükségük van arra is, hogy miként azt Mózes, Áron és Húr tették: egymást segítve, egymás imádkozó kezeit tartva, k ö z ö s e n f o h á s z k o d-

janak az Ur előtt e győzelem elkövetkezéséért.

A külföldi országokban megkezdődött ébredéseknél is a különböző ker. felekezetek lelki vezetői heteken és hónapokon át közös imaórákon előbb önmaguk lelkét készítették elő, előbb önmagukat tisztították meg és csak azután gondoltak mások megtérítésére.

De ami áll a vezetőkre, ugyanaz áll, mint követendő életelv az egyház egyes tagjaira is. Lelki újjászületésre van szükségünk mindnyájunknak. Hogy erre eljuthassunk, szükséges, hogy lelkünk naponkénti tápláló eledele a biblia olvasása legyen, mert jól mondá Spurgeon, a világhírű lekipásztor: „minél közelebb vagyunk a bibliához, annál közelebb vagyunk Krisztushoz és minél közelebb vagyunk a Krisztushoz, annál közelebb vagyunk egymáshoz.”

„Emeljétek fel a ti szemeiteket és lássátok meg a tájékokat, hogy már félérek az aratásra [János 4:35] „Vár titeket az Ur, hogy könyörüljön rajtatok!” [Ésaiás 30:18.]

